

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

КОМИСИЯ ПО ТРУДА, СОЦИАЛНАТА И ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА

45
11
XV

ДОКЛАД

за първо гласуване на Законопроект за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение, № 802-01-26, внесен от Министерски съвет на 16.07.2018 г.

Комисията по труда, социалната и демографската политика на редовно заседание, проведено на 25 юли 2018 г., разгледа и обсъди Законопроект за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение.

В заседанието участваха Таня Михайлова, заместник министър на образованието и науката, Магдалена Станулова, държавен експерт в Дирекция „Професионално образование и обучение“ и Пламен Славов, държавен експерт в Дирекция „Правна“ в Министерството на образованието и науката, Искра Петрова, главен експерт в Дирекция „Политики на пазара на труда и трудова мобилност“ и Славка Радева, главен експерт в Дирекция „Трудово право, общественно осигуряване и условия на труд“ в Министерството на труда и социалната политика, Петя Евтимова, ръководител на проект „Домино“, Асен Богданов, Председател на Обществена академия, експерти и ръководители от работодателските и синдикалните организации и други.

Законопроектът беше представен от госпожа Таня Михайлова, заместник министър на образованието и науката.

Според мотивите законопроектът е разработен във връзка с изпълнение на Приоритет 30, цел 93, мерки 336, 344 и 535 за осигуряване на качествено професионално образование и обучение и съответствието му с потребностите на пазара на труда от Програмата за управление на правителството на Република България за периода 2017-2021 г. в съответствие с приоритетите в Националната програма за реформи, както и в изпълнение на ангажиментите на страната в рамките на Европейския семестър.

В действащата нормативна уредба през 2014 г. са въведени разпоредби в Закона за професионалното образование и обучение относно обучението чрез работа и са създадени условия за осъществяване на дуалното професионално образование и обучение. С предложението законопроект се конкретизират изискванията за осъществяване и функционирането на обучението чрез работа (дуална система на обучение).

Законопроектът е насочен към преодоляване на следните проблеми:

- Синхронизиране със Закона за предучилищното и училищно образование.;
- Липса на регламентирани изисквания към работодателите, наставниците, учителите-методисти, към обучаващата институция във връзка с осъществяване на обучението чрез работа (дуална система на обучение);
- Липса на регламент за актуализиране на учебните програми за дуално обучение в съответствие с потребностите на бизнеса;
- Ограничен обхват на училищата, реализиращи дуална система на обучение;
- Липса на информационна база данни за фирмите, които отговарят на условията да участват в осъществяване на дуално обучение и др.

Очакваните резултати от прилагането на законопроекта се свързват с:

- превръщане на началното професионално образование и обучение в привлекателна възможност за учене;
- намаляване дела на преждевременно напусналите училище;
- намаляването на младежката безработица;
- укрепване на връзката между професионалното образование и обучение, от една страна и изискванията пазара на труда, от друга.

С проекта на закона се предлагат изменения и в други нормативни актове, един от които е Кодекса на труда. С него се предвижда възможност за учениците в дуалната система на обучение да могат да работят при същия работодател със срочен договор и по време извън задължителните периоди на обучението. Целта е да се даде възможност на работодателите да наемат учениците и по време на ваканциите, като това ще подпомогне фирмите при заместване на отсъстващи работници.

Към законопроекта е приложен Формуляр за частична предварителна оценка на въздействието.

Приложена е справка от Министерството на правосъдието, съгласно чл. 28, ал. 3 от Закона за нормативните актове, относно съответствието на законопроекта с Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (ЕКЗПЧОС) и с практиката на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ). Според справката предложеният законопроект не създава нормативни предпоставки за противоречие с разпоредбите на ЕКЗПЧОС и практиката на ЕСПЧ.

Проектът на Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение е публикуван на интернет страницата на Министерството на образованието и науката и на Портала за обществени консултации. След приключване на обществените консултации по чл. 26, ал. 3 от Закона за административните актове и преди одобряването на законопроекта от Министерски съвет, на интернет страницата

на Министерството на образованието и науката и на Портала на обществени консултации е публикувана справка за постъпилите становища.

В Комисията бяха получени становищата на Националната агенция за професионално образование и обучение и Асоциацията на частните училища в България, които подкрепят внесения законопроект.

Народните представители от Комисията разполагаха със становищата на Българската стопанска камара, Българската търговско-промишлена палата, Асоциацията на индустриалния капитал в България, Конфедерацията на работодателите и индустриалците в България, Конфедерацията на независимите синдикати в България. По време на обсъждането на законопроекта техните представители изразиха позиции, които принципно се изразяват в следното:

Законопроектът трябва да съхрани възможността за провеждане на производствена практика като една от действащите възможности и форми на практическото обучение, наред с дуалното обучение. Необходимо е да бъдат облекчени условията за администриране на трудовия договор по чл. 230 от Кодекса на труда, както и да бъде осигурена възможността, дуалното обучение да се извършва и при условията на специален (извънтрудов, граждански) договор, чрез изменение и допълнение на чл. 233 от Кодекса на труда, чл. 17а от Закона за професионалното образование и обучение и Наредба № 1/08.09.2015 г. на Министъра на образованието и науката. Изборът на съответния вид договор за провеждане на практическо обучение трудов договор или специален, трябва да отразява вида и характера на работата и очаквания резултат, възрастта, степента на подготвеност, специалните образователни потребности на обучаемите - учащите, условията на труда, като се основава на постигнатата обща договореност между образователната институция и работодателя.

Според повечето от работодателските организации дуалното обучение е вид практическо обучение на ученици, поради което макар и платено, не е същински трудов ангажимент, тъй като включва сложен състав - обучение чрез изграждане на знания, умения и навици за упражняване на определена дейност у обучаемото лице. В тази връзка в чл. 233 от Кодекса на труда да се нормира облекчен режим за администриране на трудовите договори за дуално обучение, подобно на трудовите договори за краткотрайна сезонна селскостопанска работа (чл. 114а от КТ). С оглед ефективна защита на интересите на работодателите и обучаемите, предпочели трудово правоотношение, както и осигуряване на свобода на техния избор на вида на договора за дуално обучение на обучаеми в системата на училищното образование или на провеждането на производствена практика, и като се отчита обстоятелството, че се полага труд от ученици, които особено в началния период нямат достатъчен опит, целесъобразно е :

1. Предвидената в чл. 230, ал. 5 от Кодекса на труда ставка от 90 на сто от минималната работна заплата, установена за страната, да бъде променена на 50 на сто. Следва да се има пред вид обстоятелството, че основните ползи за обучаемия включват придобиване в процеса на работата на знания, професионални навици и умения,

усвояване на принципите и правилата на трудовата дисциплина и морал. Трябва да се отчете, че работодателят в този процес има качеството на ментор, формиращ характерни и волеви качества у работещия, които биха направили обучаемия пълноценен и ценен кадър на пазара на труда. Не на последно място, минималната ставка на заплащане на труда за дуалното обучение може да бъде повишена значително в зависимост от действащите условия в отделните предприятия, и/или в постигнатата договореност в рамките на браншовото КТД, каквато е практиката във водещите държави-членки на Европейския Съюз - Германия, Австрия, Холандия, Швейцария;

2. Социално-осигурителните вноски за всички специфицирани осигурителни случаи и права на обучаемите в дуална система в училищното образование следва да бъдат поети за сметка на държавния бюджет. Оценените очаквани разходи ще бъдат компенсирани за сметка на допълнителните постъпления по данъка върху доходите на физическите лица. По такъв начин трудовият договор за обучение става атрактивен, както за учащите в дуално обучение, доколкото е свързан с придобиване на осигурителни права и осигурителен стаж, така и за работодателите от обучаващите предприятия.

В проведената дискусия взеха участие народни представители Георги Гъоков, Надя Клисурска, Ерол Мехмед, Николай Сираков, Павел Шопов и Хасан Адемов. Те зададоха въпроси и изразиха позиции, свързани със следните схващания: взаимоотношенията между ученика и предприятието, в което той усвоява професия, остават все още спорни. Основният въпрос, който трябва да намери категоричен отговор е дали учениците, които отиват в предприятията, за да усвояват професионални учения и знания, трябва да сключват договори с тези предприятия по реда на чл. 230 КТ и какъв вид договори могат да бъдат сключени между ученик и работодател? Друг въпрос е трябва ли учениците да получават възнаграждение за труда си и какъв вид да е то? Какъв вид рискове трябва да се покриват при полагане на труд от страна на ученик и кой носи отговорността за тези рискове? Необходимо ли е ученикът да бъде първо инструктиран за безопасност и здраве при работа и необходимо ли е да бъде застрахован за съответните рискове? Редно ли с този период на обучение в предприятието да се води трудов стаж или следва това да е производствена практика.

Участниците в дискусията изказаха аргументи за това, че ученикът, който получава практически умения в работна среда, по същество се учи, а не е на работа като нает работник в предприятието. Затова отношенията между него, училището и предприятието трябва да се уредят от Закона за професионалното образование и обучение, а не от Кодекса на труда. Бяха заявени и мнения, че интересът, който заявяват работодателите да обучават ученици в работна среда, трябва да бъде стимулиран. Прекалена регулация и особено завишени изисквания към работодателите по отношение на задачи на наставниците и възмездяване труда на учениците, може да имат негативен ефект.

В края на дискусията народните представители се обединиха около принципните позиции на Министерството на образованието и науката и Министерството на труда и

социалната политика, че нови нормативни промени, свързани с договорености между ученик, училище и предприятия, трябва да се отнесат към специалния Закон за професионално образование и обучение, а не към Кодекса на труда, защото чрез дуалното образование учениците се учат чрез труд и това не ги превръща в наети работници.

След приключване на обсъждането и проведеното гласуване с резултати: **19 гласа „за“, без гласове „против“ и „въздържал се“,**

Комисията по труда, социалната и демографската политика прие следното становище:

Предлага на Народното събрание да подкрепи на първо гласуване Законопроект за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение, № 802-01-26, внесен от Министерски съвет на 16.07.2018 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на КТСДП:

Д-Р ХАСАН АДЕМОВ